

Czas postu i czas pasyjny

Data publikacji: 14.02.2024 10:17

Dziś (14.02.2024) Środa Popielcowa, rozpoczynająca u katolików okres Wielkiego Postu, zaś u luteran rozpoczyna się Czas Pasyjny. To ważny okres dla obu Kościołów

Zdjęcie ilustracyjne, fot. pixabay.com

Choć nie jest to dzień wolny od pracy, jest ważny dla wielu katolików – Środa Popielcowa, zwana niegdyś Wstępną Środą rozpoczyna okres postu.

Było 40 godzin, teraz 40 dni

W pierwszych wiekach chrześcijaństwa poszczono przez okres 40 godzin w Wielki Piątek i Wielką Sobotę. Post trwający przez 40 dni poprzedzających święto Zmartwychwstania prawdopodobnie rozpowszechnił się w pierwszej połowie IV wieku. Później przyjął się zwyczaj rozpoczynania wielkiego postu na 6 tygodni przed Niedzielą Palmową (w niedzielę), a kończenia w Wielki Czwartek.

W proch się obrócisz...

Późniejsza nazwa „Środa Popielcowa” wywodzi się z rytów pokutnych. Od połowy V wieku w pierwszy poniedziałek wielkiego postu dokonywano obrzędu wypędzania z kościoła publicznych pokutników, na których ciążyły duże przewinienia. Pokutnicy ci mieli przed kościołem posypywane głowy popiołem, a następnie biskup kropił wodą święconą ich, a także przeznaczone dla nich ubrania pokutne. Po litanii do Wszystkich Świętych (podczas jej odmawiania leżeli na posadzce kościoła) byli wypędzani na zewnątrz. Od początku VII wieku obrzęd ten był sprawowany już w środę, przed pierwszą niedzielą wielkiego postu, a z czasem do pokutników publicznych dołączali również inni wierni.

Liturgia katolicka

Tego dnia według obrzędów katolickich kapłan posypuje głowy wiernych popiołem. Ten obrzęd odbywa się w czasie liturgii słowa po homilii i zastępuje akt pokuty. Kapłan, ze złożonymi rękami, najpierw zachęca wiernych do zjednoczenia się z nim w modlitwie błagalnej o poświęcenie popiołu. Następnie następuje właściwy obrzęd posypania. Wierni gromadzą się przy stopniu komunijnym, a kapłan, posypując ich głowy, wypowiada słowa: "Nawracajcie się i wiercie w Ewangelię" lub "Prochem jesteś i w proch się obrócisz".

Normy kanoniczne

W Środę Popielcową katolików obowiązuje wstrzemięźliwość od pokarmów mięsnych (od 14. roku życia) i post ścisły (między 18. a 60. rokiem życia), czyli ograniczenie liczby posiłków do dwóch lekkich i jednego do syta w ciągu dnia^[14].

Luteranie wkraczają w czas pasyjny

Z kolei u luteran licznie zamieszkujących Śląsk Cieszyński tzw. Środa Popielcowa – 14 lutego to Dzień Pokuty i Modlitwy. Rozpoczyna ona w Kościele Ewangelicko-Augsburskim CZAS PASYJNY. To 40-dniowy okres przygotowujący do Pamiątki Śmierci Jezusa Chrystusa (Wielki Piątek) oraz Świąt Zmartwychwstania Pańskiego.

Pasja Jezusa wzywa do zadumy

Nazwa pochodzi od słowa „pasja” oznaczającego mękę i cierpienie Jezusa Chrystusa, dlatego czas ten wzywa do zadumy nad wydarzeniami męki pańskiej i zachęca do wewnętrznego wyciszenia, duchowej refleksji, odsunięcia od siebie absorbujących spraw zewnętrznych.

- Jest to też czas pokuty, rozumianej jako upamiętanie, powrót do Boga i Jego Słowa, do społeczności Kościoła – poprzez spowiedź i sakrament Komunii Świętej. [...] W duchowości i teologii luterańskiej czas pasyjny ma szczególne znaczenie, ponieważ kieruje uwagę Kościoła ku Ukrzyżowanemu Zbawicielowi, który z bezwarunkowej miłości do człowieka przyszedł na świat dla naszego zbawienia i wyzwolił ludzkość od niewoli grzechu i wiecznej śmierci – podsumowuje Agnieszka Godfrejów-Tarnogórska, rzeczniczka Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce.

Unikalność liturgii

W Kościele Ewangelicko-Augsburskim każda niedziela pasyjna posiada nazwy łacińskie pochodzące od pierwszych słów łacińskiego introitu: Invocavit, Reminiscere, Oculi, Laetare, Judica oraz Palmarum (Palmowa).

W antyfonach liturgicznych opuszcza się w czasie pasyjnym „Alleluja” i śpiewa się „Amen.” W liturgii wstępnej zamiast Gloria in excelsis (Chwała Bogu na wysokościach) śpiewa się stary hymn Aufer a nobis (Zgładź, o Panie Boże wszystkie grzechy oraz nieprawości nasze).

Kolorem liturgicznym jest kolor fioletowy. W wielu parafiach luterańskich odprawiane są tygodniowe nabożeństwa pasyjne, które wprowadzają wiernych w historię Męki Pańskiej – nabożeństwa te stanowią ewangelicką formę Drogi Krzyżowej. Organizowane są również rekolekcje pasyjne.

Czas Postu, ale... bez postu

Choć czas pasyjny zwany jest też czasem Wielkiego Postu, to w praktyce ewangelickiej niekoniecznie związany jest z tradycyjnie rozumianym postem, czyli wstrzymywaniem się od określonych potraw, napojów lub rozrywek.

- W Kościele Ewangelicko-Augsburskim nie ma obowiązku zachowywania takiego postu, jednak każdy kto chce i tego potrzebuje, może go przestrzegać. W niektórych regionach Polski praktykuje się w post w Wielkim Tygodniu, szczególnie w Wielki Piątek. Post w Kościele ewangelickim ma przede wszystkim wymiar etycznej postawy wobec drugiego człowieka; właśnie czas pasyjny, poprzez skupienie, modlitwę i koncentrację na Słowie Bożym, ma umożliwić wierzącym weryfikację postaw, naprawę wyrządzonych innym szkód, wejrzenie w siebie, podjęcie zobowiązania życia na co dzień według wskazań Ewangelii - zauważa rzeczniczka Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce.

Wspólna inicjatywa czterech Kościołów

W czasie pasyjnym Diakonia Polska prowadzi ekumeniczną akcję charytatywną „Skarbonka diakonijna”. Akcja rozpoczyna się w Środę Popielcową i trwa do Świąt Wielkanocnych. W tym czasie cztery organizacje – Caritas Polska Kościoła Rzymskokatolickiego, Eleos Kościoła Prawosławnego, Diakonia Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego i Diakonia Kościoła Ewangelicko-Reformowanego – zachęcają do rezygnowania z drobnych przyjemności i przekazywania uzyskanych w ten sposób funduszy na cele akcji. Środki zbierane są do specjalnie przygotowanych na dany rok kolorowych, papierowych skarbonek.